

ABSZTRAKTFÜZET

EURÁZSIA HAJNALA

**EURASIA
CENTER**

NJE Neumann
János
Egyetem

ABSZTRAKTFÜZET

„Eurázsia Hajnala” konferencia 2022. május 6.

Szerkesztő:

Zoltai Alexandra

**EURÁZSIA KÖZPONT
NEUMANN JÁNOS EGYETEM**

Budapest, 2022

© Eurázsia Központ, Neumann János Egyetem
ISBN 978-615-6435-06-4

**EURASIA
CENTER**

“EURÁZSIA HAJNALA”

PhD, MA konferencia

Eurázsia Központ, Neumann János Egyetem

PROGRAM

Dátum: 2022. május 6. (péntek)

Időpont: 10:00-14:30

Helyszín: Budapest, Infopark I épület, 5. emelet

Az Eurázsia Központ munkatársai az épület **keleti bejáratánál** várják az érkezőket. Csak beléptetést követően lehet az 5. emeleti konferencia helyszínére lépni.

10:00-11:45 PLENÁRIS ÜLÉS

Moderátor: Dr. Horváth Levente, PhD, a Neumann János Egyetem Eurázsia Központ igazgatója

10:05-10:10 Dr. Fülöp Tamás, PhD, a Neumann János Egyetem rektora – Megnyitja a konferenciát

10:10-10:15 Dr. habil. Salát Gergely, PhD, Eurázsia Szemle főszerkesztő-helyettese, egyetemi docens, PPKE BTK Kínai Tanszék, valamint a Külügyi és Külgazdasági Intézet vezető kutatója – Az Eurázsia Szemle II. évfolyam 1. számának bemutatása

10:15-10:25 Dr. Vörös Zoltán, PhD, egyetemi adjunktus, Pécsi Tudományegyetem – *Kínai geopolitika a 21. században – A globális világrend megkérdőjelezése?*

10:25-10:35 Dr. P. Szabó Sándor, PhD, Kína-tanulmányok Tanszék vezetője, Nemzeti Közszolgálati Egyetem – Horváthné Varga Polyák Csilla, tudományos segédmunkatárs, kutató, Kína-tanulmányok Tanszék, Nemzeti Közszolgálati Egyetem – *A koronavírus járvány hatása a kínai export alakulására*

10:35-10:45 Dr. Obrusánszky Borbála, PhD, Magyarország mongóliai nagykövete, egyetemi adjunktus, Károli Gáspár Egyetem Református Egyetem – *Mongol terrorhullám a buddhista egyház ellen (1937–1939)*

EURASIA CENTER

- 10:45-10:55** Dr. Horváth Levente, PhD, Eurázsia Központ igazgatója, Neumann János Egyetem – *A V4 lenne Kína trójai falova az EU-ban?*
- 10:55-11:05** Zoltai Alexandra, kutató, Eurázsia Központ, Neumann János Egyetem, a Pécsi Tudományegyetem doktorandusza – *Az Északi-sark, mint a geopolitika új színtere – Kína helye a nagyhatalmi erőegyensúly alakulásában*
- 11:05-11:15** Prof. Dr. Hidasi Judit, professzor emerita, Budapesti Gazdasági Egyetem és Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (EMTE), Kolozsvár – *Posztmodern társadalmi dilemmák Japánban*
- 11:15-11:25** Mezei Tibor, kutató, Külügyi és Külgazdasági Intézet – *A Koreai Köztársaság útja a segély-függéstől a középhatalmi státuszig*
- 11:25-11:35** Prof. Dr. Dövényi Zoltán, professzor emeritus, Pécsi Tudományegyetem Földrajzi és Földtudományi Intézet – *Adalékok a klasszikus német geopolitika Ázsia képéhez*
- 11:35-11:45** Záró gondolatok

11:45-12:30 **ÁLLÓFOGADÁS**

12:30-14:30 **SZEKCIÓÜLÉSEK**

I. SZEKCIÓ

Szekcióvezető: Dr. Horváth Levente, PhD, a Neumann János Egyetem Eurázsia Központ igazgatója

- 1. Andrékó Gábor** – Az Oroszországi Föderáció orosz-ukrán háborúval kapcsolatos érdekei
- 2. Mogyorósi Renátó** – Merre tovább, Oroszország? – birodalomépítés Euráziában
- 3. Tasnádi Zsombor** – Eurázsia helyzete és lehetőségei a chipgyártás tükrében
- 4. Kiss Réka** – A kínai jegybanki politika keretrendszere - sikeres válságkezelés és a jövő kihívásai
- 5. Mezei Szabolcs** – Kína: a műkereskedelem új központja
- 6. Veres Szabolcs** – Merre tart a regionális integráció Közép-Ázsiában?

II. SZEKCIÓ

Szekcióvezető: Dr. Bernek Ágnes, Csc., tudományos főmunkatárs, az Eurázsia Központ Geopolitikai Kutatócsoportjának vezetője

1. **Bernek Ágnes** – A jelenlegi amerikai-orosz eurázsiai nagy sakkjátszma geopolitikai elemzése
2. **Horváth Csanád** – A nagyhatalmi viszonyok változásának képlete – Milyen folyamatok és indikátorok állnak egy régió vagy ország felemelkedése mögött? Mire számíthatunk a következő évtizedekben?
3. **Szabó Zoltán Tamás** – Eurázsia felemelkedése, a superkontinens két fele közötti együttműködés lehetőségei a COVID-19 és a fokozódó geopolitikai feszültségek okozta turbulenciák árnyékában
4. **Rácz Lajos** – A magyar dilemma: atlantizmus vagy eurázsianizmus?
5. **Máté Zsolt** – Budapest vagy Suez? Az 1956-os ikerválságra adott európai és ázsiai válasz összehasonlítása
6. **Tárik Mészár** – A kereszténység kihívásai a Közel-Keleten

III. SZEKCIÓ (ANGOL)

Szekcióvezető: Dr. Klemensits Péter, az Eurázsia Központ tudományos főmunkatársa

1. **Gutic-Bjelica, Biljana** – Does Political Identity Dictate Regional Response to the Open Balkans Initiative?
2. **Orosz Gábor Tamás** – AML Challenges in Southeast Asia The Case of Cambodia
3. **Igibayeva, Madina** – Riot or regime-change attempt in Kazakhstan: the causes and consequences
4. **Palotai Mónika** – The China-Russia agreement as the key driver of the emergence of Eurasia

14:30 A KONFERENCIA LEZÁRÁSA

Tartalom

Andrékó Gábor	11
Az Oroszországi Föderáció orosz-ukrán háborúval kapcsolatos érdekei.....	11
Berneke Ágnes	12
A jelenlegi amerikai-orosz eurázsiai nagy sakkjátszma geopolitikai elemzése	12
Gutic-Bjelica, Biljana	13
Essay for the Regional integration in Eurasia.....	13
Does Political Identity Dictate Regional Response to the Open Balkans Initiative?	13
Horváth Csanád	14
A nagyhatalmi viszonyok változásának képlete – Milyen folyamatok és indikátorok állnak egy régió vagy ország felemelkedése mögött? Mire számíthatunk a következő évtizedekben?	14
Igibayeva, Madina	15
Riot or regime-change attempt in Kazakhstan: the causes and consequences”	15
Kiss Réka	16
A kínai jegybanki politika keretrendszere - sikeres válságkezelés és a jövő kihívásai	16
Máté Zsolt	17
Budapest vagy Szuezi? Az 1956-os ikerválságra adott európai és ázsiai válasz összehasonlítása	17
Mezei Szabolcs	18
Kína: a műkereskedelem új központja	18
Mogyorósi Renátó Manuel	19
Merre tovább, Oroszország? – birodalomépítés Euráziában.....	19
Orosz Gábor Tamás	20
AML Challenges in Southeast Asia The Case of Cambodia	20
Palotai Mónika	21
The China-Russia agreement as the key driver of the emergence of Eurasia	21
Rácz Lajos	22
A magyar dilemma: atlantizmus vagy eurázsianizmus?	22
Szabó Zoltán Tamás	23
Eurázsia felemelkedése, a szuperkontinens két fele közötti együttműködés lehetőségei a COVID-19 és a fokozódó geopolitikai feszültségek okozta turbulenciák árnyékában	23
Tárik Meszár	24
A kereszténység kihívásai a Közel-Keleten.....	24
Tasnádi Zsombor	25
Eurázsia helyzete és lehetőségei a chipgyártás tükrében	25
Veres Szabolcs	26
Merre tart a regionális integráció Közép-Ázsiában?	26

Andrékó Gábor

Az Oroszországi Föderáció orosz-ukrán háborúval kapcsolatos érdekei

A Pécsi Tudományegyetem Földtudományi Doktori Iskola doktorandusza, a Neumann János Egyetem Geopolitikai Kutatócsoport kutatója

Absztrakt

A 2022. február 24-én Ukrajna ellen indított orosz háború, amelyet orosz részről következetesen „célzott katonai operációnak” aposztrofálnak, különös jelentőségét az orosz regionális és globális érdekek egyidejű megjelenése, illetve a feltörekvő országok és Oroszország fennálló világrend megváltoztatásával kapcsolatos érdekeinek egybeesése adja.

A konfliktus kialakulása és várható eredménye Brzezinski és Kissinger reálpolitikai felvetései, Huntington elmélete, az orosz geopolitikai gondolkodás fő jegyei, illetve a posztszovjet időszak orosz külpolitikai lépései és érdekérvényesítő hard és softpower tevékenysége alapján elemezhető és modellezhető.

Tekintettel arra, hogy az ukrajnai krízis során Oroszország nem csupán Ukrajnával konfrontálódott, hanem az USA-val és az általa vezetett „nyugati világgal” is, továbbá az Oroszország elleni szankciók bevezetése miatt reagálásra kényszerített ENSZ tagállamok többsége szintén részessé vált az eredetileg regionális jellegűnek tűnő konfliktusnak, megállapítható, hogy a probléma rendkívüli horderejű, amely még sokáig a nemzetközi politika napirendjén marad. Ezt támasztja alá Lavrov orosz külügyminiszter értékelése is, amelyben az ukrajnai orosz katonai erővel történő fellépés egyik fontos céljaként nyíltan határozta meg az USA szuperhatalmi szerepének korlátozását és nemzetközi befolyásának csökkentését. Az Európában folyó háború ugyan önmagában még nem dönti meg a Pax Americana korszakát, de egy új világrend kialakítása felé vezető út nyitánya, amely a hatalmi központok átrendeződéséhez, új szövetségi kapcsolatok, és feltételezhetően új szövetségi rendszerek kialakulásához vezet.

A tanulmány első hipotézise szerint az orosz-ukrán konfliktus valójában proxyháború, amely Oroszország és az USA, valamint a Washington által vezetett Nyugat között zajlik.

A második hipotézis szerint a háború orosz érdeke kettős, mert egyrészt igyekszik elérni az Oroszország és a NATO közötti ütközőzóna hosszútávú fennmaradását. Másrészt gyakorlati síkon elő akarja mozdítani a Pax Americana megdöntését az orosz világrend koncepció felé történő tényleges elmozdulás ösztönzésével.

A több hónapja zajló katonai konfliktusról már nagy számban jelentek meg értékelések és tájékoztatások, továbbá a napi politikai és gazdasági szaklapok, napilapok részletesen foglalkoznak az orosz-ukrán problémakörrel, amelyek felhasználásra kerülnek a kvalitatív jellegű elemzésben.

Kulcsszavak: *„célzott katonai operáció”, hard és soft power, Pax Americana, új világrend kialakítása, proxyháború*

Berne Ágnes

A jelenlegi amerikai-orosz eurázsiai nagy sakkjátszma geopolitikai elemzése

CSc. a Neumann János Egyetem tudományos főmunkatársa, Geopolitikai Munkacsoport vezetője

Absztrakt

Az amerikai geopolitika számára az eurázsiai erőter feletti hatalomgyakorlás mindig is a világméretű hatalomgyakorlásnak egyik kiemelt tényezője volt. Zbigniew Brzezinski 1997-ben megjelent „A nagy sakktábla” c. világhíres könyvében az USA Eurázsia felé irányuló geostratégiai célkitűzéseit foglalta össze. Oroszország 2022. február 24-én Ukrajna ellen indított „különleges katonai hadművelete”, s az ennek nyomán kialakult angolszász törekvés Oroszország elszigetelésére értelmezhető úgy is, mint a geopolitikai nagy sakkjátszma 21. századi folytatása. Az előadás arra keres választ, hogy geopolitikai szempontból mennyiben más ez a jelenlegi sakkjátszma mint a hidegháború, a hidegháború befejezését követő időszak amerikai-orosz szembenállása.

Az előadás keretében megerősítésre kerül az a hipotézis, hogy az ukrajnai válság nyomán kialakult nyugati-orosz szembenállás geopolitikai szempontból semmit nem változott, a szembenálló felek geostratégiai érdekei ugyanazok. Így az atlanti erőter számára Ukrajna ütközőállami létének fenntartása biztosítja azt, hogy Oroszország és az Európai Unió/NATO kapcsolatai közel teljesen megszakadnak, s ennek révén a hidegháborús ún. „fékentartás” elve maximálisan érvényesül, s végeredményben még a távoli jövőben sincs esély arra, hogy kialakuljon egy új, Európa és Ázsia szoros együttműködésén alapuló eurázsiai erőter. Orosz részről kiemelt szempont az Oroszországgal határos ún. „Közel-Külföld”-nek nevezett országokban az orosz érdekszféra fenntartása, a Nyugat/a NATO Oroszország felé történő terjeszkedésének megakadályozása, s Oroszország nagyhatalmi szerepkörének biztosítása. Vagyis játékelméleti nyelven megfogalmazva a zéróösszegű sakkjátszma célja változatlan.

De mitől más ez a jelenlegi nyugati-orosz szembenállás, mint a néhány évtizeddel ezelőtti? Véleményem szerint a két legfontosabb különbség a következő:

- Az eurázsiai nagy sakktábla többdimenzióssá vált, vagyis a Nyugat és Oroszország harca már nem csak fegyveres úton, vagyis nem csak „hard power” eszközökkel zajlik. A sakktábla ezen hagyományos 1. dimenziójához képest a 2. dimenziót a szembenálló felek gazdasági háborúja jelenti: például a gazdasági szankciók révén lehet-e totálisan izolálni az orosz gazdaságot, vagy az EU az orosz földgáz helyett a jövőben az amerikai LNG-t fogja-e vásárolni? A 3. dimenzió az információs háború: a valós és az álhírek harca az ukrán válság nemzetközi kommunikációja terén. Ezzel szoros összefüggésben áll a sakktábla 4. dimenziója, a narratívák harca, vagyis melyik nagyhatalom „valóságképét” fogadjuk el, melyik nagyhatalom világrendről alkotott véleményét tekintjük követendőnek, vagyis a nagy játszma játékszabályait melyik nagyhatalom narratívái alapján fogják megalkotni.
- A sakkjátszmát már nem csak két játékos játssza, mivel a formálódó többpólusú világban az alapvető kérdés az, hogy a világ atlanti erőterén kívüli országai milyen geostratégiákat fognak követni. Vagyis az amerikai kifejezéssel „szabad világnak” nevezett országokkal fognak-e kooperálni a sakkjátszmán kívüli országok, vagy Oroszországot fogják-e erősíteni, vagy saját önálló játszmát fognak-e kialakítani. Ki tud-e alakítani Oroszország új ázsiai együttműködési rendszert?

Kulcsszavak: „a nagy sakkjátszma”, zéróösszegű játszma, geostratégia, többdimenziós „nagy sakktábla”, többpólusú világ

Gutic-Bjelica, Biljana
Essay for the Regional integration in Eurasia
**Does Political Identity Dictate Regional Response to the Open
Balkans Initiative?**

Corvinus University of Budapest – Doctoral School of International Relations and Political
Science

Abstract

Agonizing EU accession policy, questionable commitment to fulfilling the promises given by the Declaration adopted at the EU – Western Balkans Summit held in Thessaloniki on 21 June 2003, exclusion of the countries of the Western Balkans (hereinafter: WB) from participation in the Conference on the Future of Europe, urged the Region to consider intra-regional initiatives that would bring them closer to the EU.

The most most prominent - and most promising - one so far is the Open Balkan Initiative. What started under the name Mini-Schengen in October 2019, by leaders of Albania (Rama), North Macedonia (Zaev) and Serbia (Vučić), then renamed in Open Balkans Initiative in July 2021, is being based on two main tenets: 1) bring member countries closer to the EU, through adopting Union's standards of regional cooperation, reconciliation, infrastructure connections and economic cooperation; but also 2) bring member countries closer to relaxation of their bilateral relations, mutual understanding, cooperation in fight against crime, and further reconciliation by with „less history, more business“ (the motto of the Open Balkan Initiative meeting held on the Economic Forum on Regional Cooperation, held in Skopje, on 29 June 2021).

Besides already mentioned, it is believed that Open Balkan Initiative was born with the aim to prove EU's institutions and member states, especially those which are against further enlargement, that Western Balkans has matured from its former hostilities - where every nation had its adversary - into cooperating partners, and that now they are all ready to shake off the stereotyped image of problem-makers and put on a new appearance, tailored to fit EU's expectations.

Both EU and the USA welcomed the Initiative, urging all other WB countries to join in order to make it successful and fruit-bearing.

Keywords: *EU, minilateralism, identity, Social Identity Theory, Realistic Conflict Theory, Political identity, Bosnia and Herzegovina, Open Balkans Initiative*

Horváth Csanád

A nagyhatalmi viszonyok változásának képlete – Milyen folyamatok és indikátorok állnak egy régió vagy ország felemelkedése mögött? Mire számíthatunk a következő évtizedekben?

Neumann János Egyetem, gazdálkodás és menedzsment szak

Absztrakt

Előadásomban Ray Dalio – hedge fund menedzser, a világ legnagyobb fedezeti alapjának, a Bridgewater Associatesnek a befektetési igazgatója - tanulmányai alapján szeretnék komplex képet adni a világ nagyhatalmi változásai mögött rejlő folyamatokra, reflektálva arra a tézisre, hogy a történelem ismétli önmagát, amelynek teljes ismeretével előre láthatunk eseményeket, így jó eséllyel fel is tudunk rá készülni. Történelmi áttekintés után a különböző korok meghatározó vezető hatalmainak felemelkedését, sikerességének titkát, illetve bukásuk bekövetkeztének öngeneráló folyamatainak bemutatásával kapunk egy folyamatosan ismétlődő tendenciát, mindezt gazdasági és politikai szemszögből is elemezve. Bepillantást kaphatunk a világ országainak válságkezelési stratégiáiról és eszköztáráról, illetve ezek következményeiről. Ezen elmélet bemutatására reflektálva elemeznénk indikátorok segítségével a jelen kor globális erőterének az átalakulását. Párhuzamokat fedezhetünk fel a világban ugyan ezen folyamatok lejátszódására, legyen szó európai országokról, Kínáról vagy Amerikáról. Fontos megértenünk az államot fenntartó intézmények együttműködésének pozitív és negatív következményeinek hatását, illetve a gazdasági fellendülés okozta társadalmi különbségek szerepét egy rendszer szintű változásban. Vajon mi lehet a társadalmi különbségek növekedésének az oka? Képes addig eszkalálódni a helyzet, hogy egy forradalom egy nagyhatalmat megdöntsön, amely globális változásokhoz vezet? Vannak olyan alapelvek, amelyek használatával és megtartásával elkerülhető lenne a bukás? Ezen kérdések olyan multidiszciplináris válaszokat adnak, melyek rávilágítanak a világ és társadalmunk komplexitására.

Előadásom végén bemutatom Kína felzárkózási indikátor számainak alakulását szemben állítva Amerika helyzetével. Nem mehetünk el szó nélkül az Orosz – Ukrán háború mellett sem, hiszen egy ilyen katonai akció jellemzően egy nagyhatalom bukását, illetve a másik térnyerését jelenti. Vajon mennyi időre van szüksége a világnak, hogy végbe menjen az átrendeződés? Hogyan fognak működni a nagyhatalmi szövetségek? Egy újabb hidegháború fog kialakulni, vagy egy gyorsan átrendeződés részesei leszünk?

Mindezek után átfogó képet kaphatunk a világ működéséről, az előttünk álló változásokra pedig olyan alapelveken nyugvó megközelítéssel tudunk reflektálni, amely segítségével egy nehéz gazdasági környezetből is megerősödve tudunk kijönni.

Kulcsszavak: *szövetségek, hidegháború, átrendeződés, ciklikusság, képlet*

Igibayeva, Madina

Riot or regime-change attempt in Kazakhstan: the causes and consequences”

PhD School of Military Sciences, Faculty of Military Science and Officer Training, NUPS

Abstract

Kazakhstan is a country that occupies an exceptional geostrategic position, as it borders with two world powers: Russia and China. Kazakhstan is one of the former Soviet republics, which today borders with three more Soviet republics in the south: Kyrgyzstan, Uzbekistan, and Turkmenistan.

Today, Kazakhstan belongs to the dominant countries of Central Asia and provides about 60 percent of the GDP of the entire region due to the large amount of oil and gas that it has. In addition, the country also has large reserves of minerals, and one of the most important of them is uranium. This information is extremely important today, when countries around the world are abandoning fossil fuels in favor of other types of energy.

Most residents of Kazakhstan refuel cars with LPG (liquefied petroleum gas). The prices for it were fixed. This area remained one of the last bastions that were still not given over to the free market. It is clear that because of this, manufacturers could not make large profits and, of course, put pressure on the authorities to lift the restrictions. On January 1, 2022, the citizens of Kazakhstan received a double increase in LPG prices, and many of them realized that this was the last drop in the cup of their patience. Protests in Kazakhstan began on January 2, 2022, after a sudden doubling of liquefied gas prices for residents of the country. Despite the fact that the protesters very quickly achieved everything they demanded, the initial peaceful protest quickly turned into armed clashes. And the economic demands of the protesters were replaced by political ones.

In a few days of January, 164 people were killed in Kazakhstan, which was gripped by protests and riots. At first, President Kassym-Jomart Tokayev tried to establish a dialogue with those who demanded to reduce the price of liquefied gas, but after the protesters began to seize administrative buildings, burn cars and attack security forces in the largest cities of the country, the rhetoric changed: at first, the rioters were called militants and terrorists, and then the authorities called CSTO allies to the country. All this has led to the deaths of dozens of people, beheadings of security forces and damage to private property worth hundreds of millions of dollars.

Keywords: *Kazakhstan, CSTO, liquefied gas, protests*

Kiss Réka

A kínai jegybanki politika keretrendszere - sikeres válságkezelés és a jövő kihívásai

BSc hallgató – Neumann János Egyetem Gazdaságtudományi Kar, pénzügy és számvitel
alapszak

Absztrakt

A Covid-19 okozta sokkhatásra a világ döntéshozói korábban soha nem látott ütemű és méretű gazdaságmentésbe kezdtek, s a figyelem - a kormányok mellett - a jegybankokra fordult. Az országokon belüli eltérő körülmények eltérő monetáris politikai válaszokat eredményeztek, de a döntések következményei a globálisan integrált pénzügyi-gazdasági rendszerben az országhatárokon átvívelőek lehetnek. Erre utalt Xi Jinping, a Kínai Népköztársaság elnöke is 2022-es davosi beszédében, amikor a monetáris politikai fordulat pénzügyi stabilitást veszélyeztető, feltörekvő piacokra tovaryűrűző negatív hatását említette. Előadásomban Kína központi bankja, a People's Bank of China (PBC) modern monetáris politikai keretrendszerét, sikeres válságkezelését, valamint jövőbeli kihívásait mutatom be. Ha a kínai irányváltásra gondolunk, elsőként juthatnak eszünkbe a stabilitás és fenntarthatóság szavak - nincs ez másképp a jegybankolás esetében sem. Az új paradigma a monetáris- és hitelaggregátumok stabil növekedését, a hitel szerkezetének optimalizálását, a reálgazdaságot szolgáló pénzügyi rendszert és a rendszerszintű kockázatok kézben tartását ígéri. Az ezen elvek mentén működő kínai válságkezelés kiemelkedően teljesített: célzott eszközeivel támogatta az erősen sújtott mikro-, kis- és középvállalkozásokat, a renminbi és a tőkepiacok reziliens állták a próbákat, sőt, GDP növekedéssel is büszkélkedhetett – mindezt ésszerű költségek mellett, a Nyugatra jellemző nulla közeli kamatszint, hatalmasra duzzadt jegybanki mérleg és erkölcsi kockázatvállalás nélkül érte el. Mégis, a stagfláció fenyegette fejlett világ agresszív monetáris szigorítása kihívást jelenthet az egyébként stabil alapokon álló Kínának is.

Kulcsszavak: *Kína, monetáris politika, COVID-19, spill-over hatás*

Máté Zsolt

Budapest vagy Szuezi? Az 1956-os ikerválságra adott európai és ázsiai válasz összehasonlítása

A Pécsi Tudományegyetem doktorandusza és középiskolai tanára

Absztrakt

1956 októberében két váratlan esemény is megrázta a világot. 1945 után egy rendkívül sikeres felkelés, forradalom, sőt, szabadságharc tört ki Magyarországon a Szovjetunióval szemben, illetve angol, francia és izraeli erők rendkívül sikeresen léptek fel a Szezei-csatornát államosító Egyiptom ellen. A rendelkezésünkre álló iratok alapján mindkét esemény előtt nem számítottak erre a szuperhatalmak, ezért is értékes megvizsgálni, hogy milyen választ adtak erre az egyes országok, térségek. Előadásomban arra vállalkozom, hogy bemutatom és összehasonlítom az 1956-os magyar forradalomra és a szezei válságra adott európai és ázsiai reakciókat.

Előadásomhoz eddig publikálatlan amerikai, kanadai és ausztrál levéltári forrásokat használok fel. Ezek között a legtöbb újdonsággal a diplomáciai levelezés jelentett, amiből több ország helyi reakcióiról kaphatunk információt.

Ezekből kirajzolódik egy látványosan eltérő európai és ázsiai válasz. Európát a budapesti események jobban megrázták, mint a szezei válság Ázsiát, annak is különösen iszlám többségű területeit. Ennek a földrajzi közelség, közelebbi kultúrkör mellett politikai, gazdasági okai is vannak. Továbbá látványos a különbség a magyar menekültek befogadásában is, mivel Európa országai több tízezer embernek nyújtottak új otthont, Ázsia területeire ehhez képest elhanyagolható számban érkeztek emberek. Végül további különbséget jelentett az eseményekre adott politikai válasz. Európa országai egyöntetűen elítélték a magyarországi szovjet eseményeket, Ázsia országainak vezetői közül többen véleményt sem nyilvánítottak a magyar helyzettel kapcsolatban. Ahogyan a szezei válság kapcsán is Kelet-Közép-Európa néma maradt.

Mindennek ellenére az ikerválság tartós következményekkel járt a két kontinensen. A szezei csatorna helyzetének rendezése napjainkban is a világkereskedelem ütoérének működését biztosítja. Ahogyan az egyes konfliktusokra adott válaszok összehangolása, illetve az ENSZ-en belüli képviselet korlátozása is a diplomácia egyik hatékony fegyverévé vált. Továbbá az ikerválságot követő évtizedben elindult új amerikai Közel-Kelet és Közép-Kelet-Európa irányába kialakult politika hosszútávon a térségek felértékelődésével Európa és Ázsia határvidékének felértékelődésével jártak. Mindezek alapján az események több évtizedes távolsága ellenére meghatározó hatást gyakoroltak Eurázsia egységének kialakulására.

Kulcsszavak: 1956, szezei válság, forradalom, világtörténelem

Mezei Szabolcs

Kína: a műkereskedelem új központja

MSc hallgató - BME TTK Alkalmazott matematikus szak, Operációkutatás specializáció

Absztrakt

Az előadásom során a Kína kifejezés alatt a kontinentális Kína, Hong Kong, Makaó és Tajvan által alkotott területet értem. A műtárgypiac jellemzésének bevett metrikája – a nyílt, dokumentált, kutatható leütések miatt – az aukciós eladások. Az egyszerűbb nemzetközi összehasonlítás érdekében minden eladási árat amerikai dollárban adok meg. Jelen dolgozat a hongkongi központú kínai műtárgypiac felemelkedésének és jelenének bemutatása mellett kísérletet tesz annak jövőjének elemzésére.

A globális műtárgypiac jelenlegi állapota – a 2008-ban kezdődő gazdasági világválság után – 2010-ben állandósult, melyben Kína dominál. 1990 és 2005 között a nemzetközi műtárgypiac egyértelmű vezetője az Egyesült Államok volt, mögötte szorosan az Egyesült Királysággal, utánuk jelentősen lemaradva Francia- és Németország kullogott. 2005 után Kína megelőzte a francia és a német piacot, majd 2009-re túlnőtt a briten is. A 2010-es évben pedig, Amerikát legyőzve először a legtöbb aukciós eladást Kína produkálta. A kínai műtárgypiac exponenciális növekedése természetesen nem választható el a kínai gazdaság – időben vele egybeeső – radikális fejlődésétől.

Az egy ország – két rendszer irányelv következtében a kínai műtárgypiac központja Hong Kong lett, olyannyira, hogy 2021-ben a hongkongi piacnak 40%-os részesedése volt Kínán belül. Hong Kong fellendülését belső (kínai) és külső (nyugati és egyéb ázsiai) hatások nagyjából egyforma súllyal okozták.

2010-től Hong Kong már nem csupán regionális gócpontnak, hanem valódi nemzetközi központnak számít. 2021-ben hongkongi aukciókon kb. 2000 nem ázsiai művész által készített tételt ütöttek le. Hong Kong különösen erős a szűkebb értelemben vett kortárs (1970 utáni) műtárgyak piacán. 2021-ben a kortárs leütések kb. 40%-a Hong Kongban történt, sőt ott több kortárs műtárgyat adtak el egymillió dollár feletti áron (jutalékkal együtt), mint New Yorkban.

A blue chip eladások mellett a hongkongi piacnak jelentős szerepe van a nyugati (azaz jelen kontextusban inkább nem ázsiai) származású feltörekvő, fiatalabb művészek kanonizálásában, melyre korábban csak New York és ritkán London volt képes. Az elmúlt néhány évben Hong Kongban született életműrekordja több nyugati fiatal képzőművésznek. A korábban az amerikai és angol piacon kevésbé elismert fiatal, nem ázsiai művészeket a hongkongi rekordeladásai alapján újraértékelik a nyugati piacok.

A fenti jelenség magyarázata az ázsiai vásárlók demográfiájában keresendő. A vizsgált időintervallumban kialakult egy fiatal (Y generációs) új ázsiai vevői réteg, akik többnyire nyugaton tanultak, illetve az internet, a közösségi média és – koronavírus-járvány előtti – gyakori utazásaik miatt benne vannak a nemzetközi vérkeringésben, ismerik a nyugati trendeket. Meghökkenítő statisztika, hogy a – jelenlegi világelső – Christie's aukciósház ázsiai vásárlóinak közel fele Y generációs.

Bár a hongkongi műtárgypiac – a pandémia miatt jobban elfogadott – online árverések hatására továbbra is nőni fog, 2021-től a Kínai Népköztársaság kormánya valószínűleg – a nemzetközi és kortárs műkereskedelmi centrum – Hong Konggal szemben a kontinentális Kína irányába menő, illetve a belső kereskedelmet kívánja erősíteni. Ennek első kézzel fogható jele, hogy 2022 januárjától a 100 évnél régebbi kulturális javak importja vámmentes.

Kulcsszavak: aukció, Hong Kong, Kína, kortárs képzőművészet, műkereskedelem

Mogyorósi Renátó Manuel

Merre tovább, Oroszország? – birodalomépítés Euráziában

Absztrakt

1991. december 25-én megszűnt a Szovjetunió. A hidegháború egyértelmű győztese az Amerikai Egyesült Államok és Nyugat-Európa voltak. Ezzel a szimbolikus eseménnyel elérkezett az amerikai hegemon világrend korszaka, melyben jelenleg is élünk. Ezt az új időszakot leírni kívánó geopolitikai paradigmán – mely szerint Oroszország nem veszélyes tényező többé – az első komolyabb rést az orosz-grúz háború (2008) ütötte. Hat évvel később (2014) a nyugati véleményformálók döntő többsége szerint ez a paradigma végleg elbukott.

A Krím-félsziget annektálása és Kelet-Ukrajna szisztematikus destabilizálása a nemzetközi viszonyok rendszerében nagyon fontos cezúrának tekinthető. A grúz háború után még kevésbé volt látványos a hatalmi pólusok összeütközése, 2008 után azonban megindult a geopolitikai versenyfutás a posztszovjet térségért. Oroszország kilábalt a permanens válságból, Putyin megszilárdította hatalmát, és képes volt a nyugati kihívásokra reagálni. Moszkva válaszlépéseinek jól körülhatárolt elméleti alapjai azonban kidolgozásra szorulnak, nem beszélhetünk ugyanis még kiforrott ideológiáról, aminek mentén a Kreml cselekszik. Ehhez próbál alapot szolgáltatni többek között Alexander Dugin, napjaink orosz geopolitikájának egyik meghatározó teoretikusa. Dugin elképzelései szerint Oroszország léte akkor biztosított, ha újból meghatározó szereplő és tényező tud lenni a nemzetközi politika színpadán, és egy új, jól működő ideológiával felvértezve önálló hatalmi centrumot tud kiépíteni Euráziában. A birodalmi szemlélet és a befolyási övezet növelésére tett kísérletek sora egyértelműen összeütközést jelent az atlanti tábor geopolitikai érdekeivel, a két hatalom szembenállása emiatt kódolva van.

2022. 02. 24-én Oroszország megtámadta Ukrajnát. Ezzel a lépésével felrúgta a 2014 óta fennálló status quót. A jelenleg is zajló háború jelentős biztonságpolitikai kockázatot rejt magában, a konfliktus eszkalációja ugyanis beláthatatlan következményekkel járna Európára nézve. Oroszország ezzel a lépéssel visszavonhatatlanul elvágta magát a Nyugattól, ami alapvető politikai és gazdasági átrendeződést fog eredményezni a térségben. Moszkva 2014 óta tudatosan építi keleti kapcsolatait, de vajon tud-e annyit nyerni a kínai és az indiai kezdeményezésekkel, mint amennyit elveszít(ett) Európában? Előadásomban az elmúlt évek orosz külpolitikai lépéseit mutatom be: tárgyalom a megromló nyugati kapcsolatok fontosabb összefüggéseit, illetve elemzem a keleti nyitás problematikáját. Kitérek a birodalmi külpolitikai vonalvezetés következményeire, illetve érintem a jelenlegi háború lehetséges következményeit a Nyugat és Oroszország jövőbeli kapcsolatának vonatkozásában.

Kulcsszavak: Oroszország, Eurázsia, Ukrajna, birodalmi külpolitika

Orosz Gábor Tamás

AML Challenges in Southeast Asia The Case of Cambodia

MSc hallgató – PPKE-BCE Kelet-Ázsia Tanulmányok

Abstract

The question of using sufficient Anti-Money Laundering (AML) Compliance and Counter Terrorist Funding (CTF) monitoring systems are undeniably key elements in the daily work AML. Its complex web of laws and regulations provides support in investigations against money laundering and terrorism financing activities. Criminals all over the world try to get around the obstacles set by the AML groups in the financial industry, different methods were tested and used by them for instance, they tried to deposit money coming from illegal activities under the deposit limit, thus they tried to use the technic of smurfing, while other times they just used different fronts to “wipe clean” their money. We could say that the Western financial industry is relatively safe and transparent; however, other countries in the world, especially in Africa, South-America and Southeast Asia, are a different case.

The case of Cambodia is both interesting and terrifying if the topic is Money Laundering and the regulation of the financial sector. Cambodia is located in Southeast Asia, on the Indochina-Peninsula with a population of 17 million people. The GDP per capita was 1281 US dollars in 2021. Cambodia is a Constitutional Monarchy with Unitary Structure, which implies that the head of state is the King while the government is led by the Prime Minister. The country interestingly supports the system of Dual Citizenship; only Asian country to do so besides Cambodia is East Timor. AML and CTF currently is underdeveloped, lacks sufficient resources and most importantly, it is understaffed; based on leaked documents on the number of staff working in the Cambodian Financial Intelligence Unit (CAFIU). The latest reports state that only 10 people works in the CAFIU and since 2008 they haven't investigated any of the 38 banks in Cambodia. The National Bank of Cambodia (NBC) tried to introduce new AML regulations in 2014, and additional new laws were introduced in 2020 as well.

The Cambodian Financial system's leaders are aware of their faults; however due to lack of resources and technology they could not do much. Currently there are 138 Casinos in the country; most of the close to the Thai and Vietnamese borders were the Thai and Vietnamese criminals tries to wash their money clean using the Casinos as a front, not to mention that these Casinos do not report any suspicious activity back to the NBC. Even China is part of the issue, due to the high level of currency exchange, it is an easy way for Chinese residents to acquire US dollars. The Chinese government is the biggest investor in Cambodia and for projects they often ask for political favours, however, even China signed a Memorandum of Understanding with Cambodia in 2016 because of the high level of corruption.

The Cambodian system is undeniably corrupt and underdeveloped, yet, there is hope, if Cambodia would take the advice of foreign institutions and they would invest more in the AML and CTF sectors.

Keywords: *AML Compliance, Bank Security, Cambodia, Money laundering, Southeast Asia*

Palotai Mónika

The China-Russia agreement as the key driver of the emergence of Eurasia

Ph.D. Candidate at the National University of Public Services, Doctoral School of Public Administration Sciences, Budapest, Hungary

Visiting Research Fellow at the Hudson Institute, Washington DC at American Common Culture and Center for Religious Freedom

Abstract

On the opening day of the 2022 Beijing Winter Olympics Russia and China has published a joint statement outlining the broader agenda of the Sino-Russian cooperation. The framework set forth by both parties was declared unlimited „the new inter-State relations between Russia and China are superior to political and military alliances of the Cold War era. Friendship between the two States has no limits, there are no” forbidden“ areas of cooperation,”. The unconstrained declaration may seem all-encompassing, but it is rather assertive and detailed that revolves around building a new international world order based on the parties’ view of human rights and democracy. The timing of the announcement was also extremely emblematic that bolstered the content. The U.S. diplomatically boycotted the Beijing-hosted Winter Olympics, therefore remained absent.

The formation of an alternative system of international governance that aims to break down the regional boundaries in parallel with the past two decades of American isolationism and decline of the so called “American exemptionalism” was a feeding ground for a new emerging hegemon.

This article argues that the key factor and driver of the emerging Eurasia is the Sino-Russian agreement and - in support - analyses the carved path leading to a possible new world order.

Keywords: *Eurasia, China, Sino-Russian agreement, foreign policy, US-China-Russia relations*

RÁCZ LAJOS

A magyar dilemma: atlantizmus vagy eurázsianizmus?

Nyugállományú ezredes, egyetemi docens, közgazdász és pszichológus, volt pekingi katonai attasé, Kína-kutató, a Jászi Oszkár Külpolitikai Társaság tagja

Absztrakt

Az észak-atlanti és az eurázsiai régió mint földrajzi térségek között jelentős átfedés van, ugyanakkor társadalmi viszonyaik, ideológiai jellemzőik, kulturális-lélektani sajátosságai, történelmi hagyományaik és katonai-politikai kötődéseik különbözőek. A NATO felelősségi területének keleti és Oroszország nyugati végei között szűk határsáv húzódik, amely egyes speciális esetekben (Ukrajna, Moldova, Grúzia) az adott országon belül is törésvonalat képez.

A „Nagy Eurázsia” ötletét Putyin, orosz elnök 2015-ben a Krím és a Donbas régió előző évi annektálása után, a nyugati szankciókra válaszul vetette fel egy egységes eurázsiai gazdasági térség létrehozása céljából. Ez egy olyan, gazdasági partnerségre épülő integráció lett volna, amelyben nincs helye az együttműködés politikai feltételekhez kötésének, a szankcióknak és a nyomásgyakorlás egyéb formáinak. Az elgondolás gyakorlati megvalósíthatóságának szükséges, de nem elégséges gazdasági előfeltételeit a „japán csoda”, a délkelet-ázsiai „kis tigrisek” ugrásszerű fejlődése és elsősorban Kína felemelkedése teremtette meg, amely az „Eurázsia hajnalához” fűződő várakozásokat is felébresztette – nemcsak Ázsiában, hanem az EU-n belül is. A kínai „Egy út, egy övezet” kezdeményezés szoros rokonságot mutat a „Nagy Eurázsia” koncepcióval, bár központi „forgástengelyét” nem az orosz–kínai együttműködés képviseli, hanem az össz-eurázsiai, sőt afro-eurázsiai szuperkontinens infrastrukturális fejlesztések révén való egybekapcsolása Peking gazdasági és biztonságpolitikai (!) elgondolásainak megfelelően.

Nem kétséges, hogy „Eurázsia hajnala” – globális geopolitikai összefüggéseiben – egyet jelentene az atlantizmus alkonyával, sőt az ún. indo-csendes-óceáni térség nyugati felének kiszakadásával az amerikai befolyási övezetből, ezért az Egyesült Államok szempontjából ezek a kezdeményezések elfogadhatatlanok. Az Oroszország és Kína által felkínált gazdasági-kereskedelmi előnyök csábító hatását Washington az észak-atlanti és az indiai-csendes-óceáni szövetségi hálózatának megerősítésével, a demokratikus értékeket Kína ellenében védelmező „globális NATO” összekovácsolásával igyekszik ellensúlyozni.

David Harvey, amerikai földrajztudós szerint a kapitalista világrendszer legveszélyesebb ellentmondása az állandó növekedési kényszerből fakadó terjeszkedés, és az ebből következő kibékíthetetlen konfliktusok. Oroszország Ukrajna elleni területszerző háborújával visszatért a kelet és a nyugat ideológiai és katonai szembenállása. Visszájára fordult a globalizáció, lendületet kapott a regionális tömbösödés. A „win-win” típusú, kölcsönösen előnyös együttműködés és a „zero sum” versengés helyett a „lose-lose” típusú konfrontációs stratégiák kerültek előtérbe. Mindenki vesztes lesz.

Kulcsszavak: atlantizmus, eurázsianizmus, Magyarország, Oroszország, Kína, Ukrajna, keleti nyitás, pávatánc, kockázatok, hírszerzés, diplomácia

Szabó Zoltán Tamás

Eurázsia felemelkedése, a szuperkontinens két fele közötti együttműködés lehetőségei a COVID-19 és a fokozódó geopolitikai feszültségek okozta turbulenciák árnyékában

PhD-hallgató. Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola

Absztrakt

Európa Európa és Ázsia valójában egyetlen hatalmas szárazföldön, Eurázián terül el. Az eurázsiai szuperkontinens jelentős természeti, demográfiai és gazdasági erőforrásokkal rendelkezik. Nyugati szélén fekszik a földrajzi felfedések korától a két világháborúig fokozatosan a világgazdaság középpontjává váló Európa. Keleti szélén a jelentős történelmi múlttal rendelkező, de a világgazdaságban a 20. század második felétől újra felemelkedő kelet-ázsiai országok, mint Japán, Dél-Korea és Kína terülnek el. Az ázsiai térségből az utóbbi két évtizedben egyre inkább Kína válik meghatározóvá és a trendek alapján az ország világgazdasági súlya és jelentősége a jövőben várhatóan tovább fog növekedni. Ezek alapján megállapítható, hogy Eurázsia két pólusán egy-egy globális szinten is jelentős gazdasági centrum található: nyugaton az Európai Unió, keleten pedig Kína és fejlett kelet-ázsiai országok.

Kína neve kínaiul („中國”) centrális/középső államot/birodalmat jelent, ahogy neve is sugallja Kína hagyományosan a térség centruma, kulturális-hatalmi-politikai-gazdasági központja volt. Az ország majdnem 10 millió négyzetkilométeren terül el, lakossága pedig meghaladja az 1,4 milliárd főt. A 20. század második felében levezenyelt gazdasági nyitását követően Kína mintegy 30 éven keresztül kiemelkedő, évi 10%-ot meghaladó gazdasági növekedést produkálva újra globálisan is meghatározó szereplővé vált. Az ország működő tőke importőrből tőkeexportőrré válása, valamint fokozódó jelenléte az eurázsiai, afrikai és latin-amerikai infrastrukturális és energetikai beruházások területén jelzi, hogy a gazdaság globális szinten is wallersteini értelemben vett centrummá válik. Magyar szempontból az egyik legfontosabb, Euráziát összekötő kínai kezdeményezés az Új Selyemút néven is ismert „Belt and Road Initiative”.

Kína lendületes fejlődést írt le a Teng Hsziaoping által meghirdetett reformok elindulása óta. Azonban bizonyos korábbi gazdaság- és társadalompolitikai döntések következtében hosszabb távon – jelentős részben a rövidtávon még előnyökkel járó egy gyerek politika következményeként – várhatóan az országnak komoly demográfiai kihívásokkal kell majd szembenéznie. Rövid- és középtávon pedig a COVID-19 és az USA-val vívott kereskedelmi háború jelent kihívást, amelyeknek következtében Kína növekedési mutatói mérséklődtek.

A világ geoökonómiai súlypontja fokozatosan Ázsia fele tolódik, amely megmutatkozik a térség nemzetközi geopolitikai felértékelődésében is. Ezt jól szemlélteti, hogy 2018 és 2022 között három olimpia is megrendezésre került Ázsiában. Ez nem hogy 120 éve, az olimpiák újraélesztésekor, de még 50 éve is elképzelhetetlen lett volna.

A jelenleg zajló átalakulási folyamatok, különösen a világ gazdasági és geopolitikai súlypontjának áthelyeződése Ázsiába, valamint az eurázsiai együttműködésben rejlő lehetőségek szélesebb körű felismerése, és a szuperkontinenst összekötő kapcsolatok megerősödése, fontos lehetőségeket jelenthet Magyarország számára is. A megváltozott új geopolitikai helyzetben Magyarország sikerrel kamatoztathatja történelmi közvetítő szerepét észak és dél, kelet és nyugat között.

Kulcsszavak: Eurázsia, együttműködés, COVID-19, geopolitika, geoökonómia

Tárik Meszár

A kereszténység kihívásai a Közel-Keleten

NJE Eurázsia Központ, ELTE BTK, MCC-MKI

Absztrakt

Az előadásomon a Közel-Keleten, legfőképp Irakban élő keresztény közösségek helyzetét kívánom feltárni. A velük kapcsolatos kutatásom érinti a történelemtudomány, a nyelvtudomány és a szociológia területeit egyaránt. Az iraki kisebbségekre vonatkozó statisztikák régóta csak bizonytalan találgatások. Az 1987-es népszámlálás 1,4 millió keresztényről számolt be, míg a külügyminisztérium becslései szerint 2003-ban megközelítőleg 1 millió keresztény tartózkodott Irakban. Az Egyesült Államok által vezetett invázió óta eltelt csaknem két évtizedben az iraki keresztények nagyobbik fele elmenekült az országból, hogy elkerülje a háborúkat, a megszállást, a lázadásokat, a vallási alapú tisztogatási akciókat, valamint más erőszakos cselekményeket, amelyek a különféle milíciák és terrrorszervezetek számlájára írhatók. Eddigi kutatásom során megállapítást nyert az a tény, hogy a közel-keleti kisebbségek körülményeinek romlása nem az Iszlám Állam tevékenysége idején kezdődött, és bizonyítani kívánom, hogy a terrrorszervezet kiűzése után is tapasztalhatunk visszaéléseket velük szemben. Kijelenthető, hogy ha a jövőben Irak nem-muszlim lakosságának érdekképviselője nem valósul meg hatékonyabban, és külső segítség sem érkezik, akkor a régió színes etnikai és vallási térképe elszürkülhet és végérvényesen átrendeződhet. Azt is lényeges leszögezni, hogy csak azért, mert az Iszlám Állam Szíriában és Irakban komoly veszteségeket szenvedett el az elmúlt években, még nem jelenti azt, hogy a dzsihadista csoportok elleni harc diadalmaskodott volna. Ez a körülmény folyamatosan félelmet generál, de nem kizárólagos probléma az iraki kisebbségek életében. Ugyancsak demoralizálóan hat közösségeikre az elvándorlás jelensége, amihez hozzájárul a leromlott infrastruktúra, továbbá gondot okoz az is, hogy a biztonsági helyzet korántsem kielégítő a visszafoglalt területeken. Ez utóbbihoz döntően hozzájárul a fegyveres milíciák okozta fenyegetettség is.

Az iraki keresztényeknek a témával kapcsolatos narratívája kevésbé ismert nem csak a hazai, hanem a szélesebb publikum előtt is. Nemzetközi szinten azért találhatunk az elmúlt fél évszázadot tekintve olyan kutatókat, mint például Sargon George Donabed, Shmuel Moreh, Vahram Petrosian, Benjamin Thomas White, Esther Meir-Glitzstein, Shlomo Dshen, akik igyekeztek a kisebbségi nézőpontokat előtérbe helyezni az Irakban élő nem-muszlim csoportokkal kapcsolatos kutatásaikban, ami főként a vallási és etnikai kisebbségektől származó és róluk szóló primer források felhasználását jelentette. Annyi bizonyos, hogy törekszem az iraki keresztények történelmének tanulmányozásakor, és a velük kapcsolatos események leírásának feldolgozásakor az arabok vagy muszlimok által írt forrásokon kívül az események összes szereplőjének perspektíváját számításba venni, ami által objektív képet szeretnék kapni az Irakban élő nem arab etnikumú keresztény közösségek jelenlegi helyzetéről.

Kulcsszavak: Közel-Kelet, Irak, kereszténység, kisebbségek

Tasnádi Zsombor

Eurázsia helyzete és lehetőségei a chipgyártás tükrében

Kelet-Ázsia tanulmányok MSc, Pázmány Péter Katolikus Egyetem & Budapesti Corvinus Egyetem

Absztrakt

A chipek fontossága ma már a kőolajével mérhető, ezért nem meglepő, hogy a globális versenyfutás egyik legfontosabb szektorává vált. A globális chipgyártás egy kiélezett működésű, magas fokon diverzifikált értékláncban történik, ahol komparatív előnyök alakítják a regionális feladatmegosztást, és amelyben a résztvevő vállalatok a részpiacokon kvázi monopolisztikus pozíciókat élveznek. Az ellátási lánc extrém sérülékeny. Az iparág története során az USA vezető szerepe a K+F tekintetében végig megmaradt. A japánok, majd a kistigrisek expanziója ideiglenesen azzal fenyegetett, hogy átveszik a globális elsőséget az amerikaiaktól. Azonban az ázsiai vállalatok térhódítása katalizálta a nyugati technológiai fejlődést, végül a konzorciumok elő tudtak állni radikális újításokkal, amiknek köszönhetően az USA megőrizhette a termelési fázisok legmagasabb hozzáadott-értékét biztosító részeit. Tajvan pozíciói a legerősebbek, de számos kihívás fenyegeti. Japán és Dél-Korea az igáslovaknak számítanak, a mély iparági szakértelmük pótolhatatlan. Az európai chipgyártás kicsi, a belső érdekellentétek miatt nem tudnak kifejlődni olyan vállalatok, amelyek a világpiacon is versenyképesek volnának, de van egy aduásza. India és Oroszország története tragikus, a mostani szituáció azonban feltüzeltelte az ambíciójukat. Kína chipfelhasználása exponenciális növekedést mutat, de a kínai gazdaság a saját igényének mindössze 16%-át fedezi, az országba telepített bérnyártást leszámítva pedig a hazai tulajdonú vállalatok a honi szükséglet pusztán 6%-át képesek csak kielégíteni. Ezért az ázsiai hatalom 2021-ben Ausztria egyéves GDP-jének megfelelő értékében importált chipeket. A félvezetőipar hirtelen az alakuló második hidegháború egyik sarokkövévé vált. Az USA a stratégiai technológiákban minden áron meg akar őrizni a vezető szerepét, ez pedig csak akkor sikerülhet, ha meg tudná hiúsítani Kína tervét abban, hogy az egy önálló ökoszisztémával rendelkező, fejlett és versenyképes chipgyártást hozzon létre. Csakhogy az amerikaiak helyzeti előnye ellenére sem lesz egyszerű feladat a gyártás visszatelepítése, mert a gigantikus összegeket a társadalomnak kell megfizetnie. Ugyan előfordul olyan terület, amelyikben a kínaiak már elérik a világszínvonalat, de az amerikaiak a gyártásfolyamat legtöbb szakaszában sok éves előnyt élveznek, például a kulcsfontosságú fotolitográfiában legalább 12 évre taksálják Kína lemaradását. Mivel az új hidegháború eszkalálódásával az amerikaiak a piaci erőfölényükkel és szellemi tulajdonjogokra hivatkozva megtiltották, hogy fejlett félvezetőket és az ahhoz szükséges modern gyártóberendezéseket exportáljanak mások is a kelet-ázsiai országba, ezért a kínai chipfejlesztés teljesen magára lett utalva. Habár a technológiai önellátás, a hazai innováció régóta a kínai kormány legfőbb céljai közé tartozik, a félvezetőkre csak viszonylag későn kezdtek el fókuszálni, azóta viszont exponenciális sebességgel válik egyre kiemeltebb területté. A termelési folyamat a kiszervezés következtében végbement fragmentálódása óta idáig egyetlen ország sem törekedett önállósodásra. Ha előbb-utóbb bekövetkezik a technológiai zárványosodás, akkor a létrejövő legalább két pólus egyike Euráziában lesz. A gyártási fázisok redundanciája miatt kisebb lesz a méretgazdaságosság, ezzel a K+F-re fordítható pénz is, miközben az élesedő fegyverkezési verseny miatt magasak lesznek az iparág felé az elvárások. Kína csak nagy nehézségek árán, kétséges kimenetellel, de a célkitűzéseinek megfelelően a belátható jövőben létre tud majd hozni egy versenyképes, önellátó félvezetőipart a nyugati szankciók szakadatlan kiterjesztése és mélyítése ellenére, átvéve az elsőséget a félvezetőiparban, mind mennyiségi, mind minőségi tekintetben, de ennek mikéntje és tempója számos ponton bizonytalan.

Kulcsszavak: chipgyártás, Eurázsia, USA, monopólim

Veres Szabolcs

Merre tart a regionális integráció Közép-Ázsiában?

ELTE BTK Történelemtudományi Doktori Iskola, Művelődéstörténeti doktori program

Absztrakt

A politikatudomány és a geopolitika számára Közép-Ázsia gyakran csak periférikus jelentőséggel bír. A régió országai (Kazahsztán, Üzbegisztán, Kirgizisztán, Tádzsikisztán, Türkmenisztán) nem gyakran szerepelnek a világ hírforrásainak címlapjain, ami a köztudatban még jobban megerősíti a régió periférikus szerepét. A közép-ázsiai országok 1991-es függetlensége alapvető változást hozott a térség életében. A Szovjetunió bukását követően, az 1990-es évek elején Közép-Ázsiában hatalmi úr alakult ki, amit kezdetben Törökország és Irán igyekezett betölteni. Ám a két ország térségbeli politikája azon a téves elképzelésen alapult, hogy a közép-ázsiai köztársaságokban a lakosság túlnyomó része muszlim, s a közép-ázsiai népeknek nincs saját identitásuk. E téves következtetés eredménye az lett, hogy mind Törökország, mind Irán képtelen volt bármilyen komolyabb érdekérvényesítést kifejezni Közép-Ázsiában.

2016 óta Közép-Ázsia országai a regionális együttműködés elmélyítésének új szakaszát kezdték meg, amelyben tudatosan a gazdasági együttműködésre helyezték a hangsúlyt. Kezdetben úgy tűnt, hogy az új vezetőknek a politikai életbe történő belépése (Üzbegisztánban, Kazahsztánban, Kirgizisztánban), az új kereskedelmi és közlekedési útvonalak megnyitása és ezen útvonalak Közép-Ázsián keresztül történő áthaladása, a kulturális és gazdasági kapcsolatok bővítése megfelelően hozzájárul a térség országainak a regionális integrációjának fejlesztéséhez. Közép-Ázsiával kapcsolatban egyes szakértők még olyan új együttműködési formákat is felvetettek, mint az Asztana-Taskent tengely – amit a Visegrádi Négyek mintájára hoztak volna létre - vagy egy teljes értékű, úgynevezett Közép-Ázsiai Unió felélesztése. Az Oroszország és a Nyugat közötti kapcsolatok fokozatos megromlásának, Kína és az Egyesült Államok között kialakult feszültség arra kellett volna ösztönöznie Közép-Ázsia országait, hogy a régió belüli integrációs folyamatokon keresztül megteremtse saját ellensúlyát Eurázsia két nagyhatalmával (Kína és Oroszország) szemben.

Azonban a közép-ázsiai országok regionális együttműködése az utóbbi időben lelassult. Rendszertelenül zajlanak a csúcstalálkozók, nem írtak alá jelentős dokumentumokat és ami a legfontosabb egyelőre nincsenek meg a látható jelei a regionális szolidaritásnak sem, az Ukrajnában zajló háború, pedig az egész közép-ázsiai posztszovjet térséget hallgatólagosan is, de megosztotta. Ezenkívül a térséget három évtized megoldatlan problémái is jellemzik. A régió országainak számos egyéb belső problémái is vannak, amivel foglalkozni kell. Ilyen problémák közé tartozik a határkérdések helyzete, a vízhasználat kérdése, a klímaváltozás gazdaságra gyakorolt hatása, munkaerő elvándorlás. A kérdés az, hogy a „közép-ázsiai ötök” közösen képesek megoldani ezek a kérdések vagy Közép-Ázsiával kapcsolatban újra fegyveres konfliktusokról és „forradalmakról” fogunk hallani? Továbbá kérdés az is, hogy egy kedvezőtlen külső hatás, mint az orosz-ukrán háború a térséget a szorosabb integráció felé tolhatja-e vagy egyáltalán szüksége vane a régiónak egy saját gazdasági és biztonságpolitikai együttműködésre?

Kulcsszavak: *Közép-Ázsia, integráció, konfliktusok*